

Posudek oponenta diplomové práce

Název práce: Vnímání smyslu života u osob středního věku „krize středního věku“

Autor práce: Bc. Dana Příbylová

Obor studia:

Posudek vypracoval: Daniel D. Novotný, Ph.D.

Datum: 5.6.2020

Dle autorky je „cílem diplomové práce ... zmapovat, jak je vnímáno období a smysl života u generace středního věku ... z pohledu vědních disciplín.“ Tento cíl byl dosažen jen velmi nedokonale, pokud vůbec. Již z úvodu je zřejmé, že autorka nemá nějakou hlavní tezi, kterou by v práci systematicky rozvíjela, a po přečtení práce stále nevím, kde nalezneme onu slíbenou pomyslnou mapu různých pojetí a aspektů zvoleného tématu. Nevím ani s jakou argumentační strategií ve své práci autorka pracuje. Jedná se o kompilát, kde čtenář může sledovat dlouhý, místy sice zajímavý výčet různých pojetí a pohledů, vše ovšem téměř zcela bez ladu a skladu, bez souvislostí a bez vyjasnění toho, jak autorka sama rozumí klíčovým pojmům, jaké vlastní stanovisko k tomu či onomu pojetí zaujímá a z jakých důvodů. Klíčové otázky si autorka explicitně nepokládá a tím pádem ani nemůže probrat a strukturovat možné odpovědi. Mnohé je zmíněno jen tak mimochodem při referenci názorů různých autorů. Na mysli mám fundamentální otázky jako např. „Má život smysl?“ „Spočívá v tom, že má rozumem uchopitelný cíl nebo je jím nějaký stav, např. smyslového potěšení?“ „Jedná se o objektivní „well-being“ či subjektivní „happiness“?“ „Byl život stvořen či nikoli?“ (s. 98) „Jsou odpovědi na tyto otázky relativní?“ „Pokud ne, jsou rozhodnutelné?“ „Pokud ano, na základě, jakých kritérií?“ Atd.

Zde jsou některé další konkrétnější připomínky k vybraným kapitolám:

„Smysl života z pohledu filosofie“ (kap. 2.1):

- Autorka neuvádí zásadní zdroje jako jsou práce Pierra Hadota a čerpá z nefilosofické sekundární literatury; v dějinném přehledu přeskakuje z antiky a novověku až na existencialismus a fenomenologii; podkapitola 2.1.1. podává bez vysvětlení či zdůvodnění arbitrární výčet filosofických směrů (hédonismus, kynismus, stoicismus, neohumanismus a „existencialismus“ [sic!])

„Teorie střední dospělosti pohledem významných psychologů“ (kap. 6.2)

- Tato kapitola je výčet psychologů opět bez nějakého zjevného klíče. Schopenhauer je jednou rozporuplně brán za „psychologa“ a jednou za „předchůdce psychologie“.

„Krise středního věku“ pohledem různých autorů (kap. 7.1):

- Zde je výjimečně zmíněn nějaký údaj z empirických studií („Odborná literatura se shoduje v tom, že téměř 80 % populace ...). Údaj je ovšem jen převzat, bez diskuse a celkem překvapivě ojediněle v práci, která aspiruje na „pohled různých disciplín“, z nichž většina s empirickými studii běžně pracuje.

„Řešení krize středního věku“ (kap. 8):

- Až zcela na konci práce je jen tak mimochodem zmíněn problém významu a překladu klíčového termínu „well-being“ (bez jeho řádného odlišení od „happiness“ či „flourishing“). Jedná se o pojmy intenzivně zkoumané nejen ve filosofii, ale i v empirické psychologii. Výsledky těchto zkoumání zde ovšem chybí a navíc není ani naznačena evidentní souvislost s antickou a středověkou debatou o *eudaimonia* (*beatitudo*), které jsou si vědomí i mnozí moderní psychologové.

„Shrnutí“ (kap. 9)

- Zde autorka píše: „Přesto považuji za vhodné, shrnout ještě alespoň to nejzásadnější a klíčové, co rovněž obsahuje má práce“ (s. 94) a následuje tato tematika (beru dle odstavců):
 - tzv. **psychohygienický** trojúhelník.
 - „**práce**, jak se říká, šlechtí člověka“
 - „k dalšímu piliří, na kterém je dobré stavět, patří i dobří **přátelé**.“
 - „pro každého člověka by měla být základem spokojeného života jeho **rodina**.“
 - „**optimismus**, pozitivní myšlení člověka“

Těchto témat se práce sice příležitostně dotkla, ale rozhodně nebyly klíčovými strukturálními tématy (snad s výjimkou optimismu). Může tedy toto být považováno za shrnutí práce? (Při obhajobě bych proto požádal studentku o adekvátní shrnutí, které by se opravdu týkalo cíle a výsledků práce).

„Závěr:“

- Zde autorka mj. tvrdí, že „smysl života je velmi individuálním multidimenzionálním tématem, jenž je velmi těžko měřitelný.“ (s. 98). Přitom jeden ze zajímavých přínosů moderní psychologie a dalších sociálních věd jsou pokusy kvantifikovat „happiness“, „well-being“, „flow“ a další aspektů v souvislosti s tematikou „smysl života“. Zajímavé jsou např. výzkumy odborníků jako jsou Martin Seligman, Mihaly Csikszentmihalyi, příp. známé výroční *World Happiness Report*. Zkoušela se autorka obeznámit i s těmito přístupy, tak charakteristickými pro moderní „vnímání ... z pohledu disciplín“? Považuje tuto „těžkou měřitelnost“ za neměřitelnost? Či jak by se vyhranila vůči těmto kvantitativním aspektům moderních empirických věd?

Práce je vhodně strukturována, a sympatická je i práce se zdroji z různých disciplín. Na nějaké výraznější formální nedostatky jsem nenarazil. Přesto práci k obhajobě doporučuji s velkým váháním a nerad, ve světle výše doloženého kompilačního charakteru práce. Ve prospěch doporučení k obhajobě je to, že autorka patrně přečetla celou řadu zdrojů a že tedy bude možná schopna při obhajobě vysvětlit v čem spočívá onen „ucelený a přehledný soubor poznatků a doporučení, jak dál uchopit svůj život a pracovat s ním“ (s. 98).

Daniel D. Novotný, Ph.D.

V Českých Budějovicích, 5. 6. 2020